

BABAYA, NAMPA, API

Žal se je 22. oktobra, ko naj bi začeli uresničevati odpravske cilje na treh gorah, začel teden slabega vremena, tako da so se fantje lahko odpravili pod stene treh vrhov šele 31. oktobra, v bazi pa sta ostala le vodja odprave in zdravnik **dr. France Srakar**. Vsi v stenah so že 1. oktobra priplezali do nadmorske višine približno 5500 metrov in si tam postavili bivate.

Na deviški Bobaye sta plezali dve skupini. Tomaž Humar je 2. novembra ob šestih zjutraj odšel iz višinskega šotorčka in pred 13. uro po severozahodni steni kot prvi človek, »odkar svet stoji«, priplezal na vrh 6808 metrov visoke gore. Dva slovenska plezalca in dva Šerpi so se namenili plezati po drugi smeri in so iz različnih vzrokov pri vstopu v strm ozebnik odnehali ter se vrnili v bazni tabor.

Matic Jošt in Peter Mežnar sta že 31. oktobra zvečer vstopila v 400 metrov visok strm in leden lijakast ozeb-

nik dotlej še nepreplezane južne stene, zgodaj zjutraj priplezala iz nevarnih strmin, naslednja dva dni plezala po ledeno-snežnih in skalnatih vršnih strminah ter bila 3. novembra ob 9.50 na vrhu 6755 metrov visoke Nampe.

V še višjo in nevarnejšo južno steno 7132 metrov visokega Apija so se odpravili **Tomaž Žerovnik**, Janko Meglič in Dušan Debelak. Slednja sta se 4. novembra iz zadnjega bivaka odpravila proti vrhu (prvi je zaradi zdravstvenih težav ostal v šotorčku) in bila ta dan v vihnem vremenu in hudem mrazu kakšnih 20 stopinj pod ničlo ob 15.30 na vrhu.

Humar se je v bazni tabor vrnil 3. novembra po smeri vzpona, Jošt in Mežnar sta se vrnila 4. novembra po smeri prvopristopnikov, Žerovnik, Meglič in Debelak pa 5. novembra po smeri vzpona. Ker so bile vse naloge odprave opravljene, so alpinisti 8. novembra končali delo na gorah, dan pozneje zapustili bazni tabor in se šest dni pozneje vrnili v Katmandu.

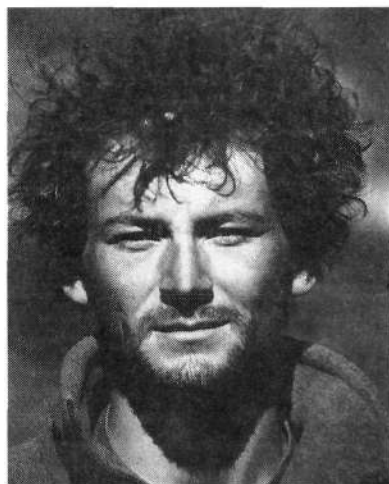
V SLOVENSKEH GORAH SE JE SMRTNO PONESREČIL ALPINIST VANJA FURLAN

SMRT V STENI VELIKE MOJSTROVKE

V devetih letih plezanja je dosegel gorski Olimp. Z odpravo in zadnjo prvenstveno smerjo v severozahodni steni himalajskega lepota Ama Dablama (6828 m), ki jo je skupaj s **Tomažem Humarjem** in ob pomoči **Zvonka Požgaja** preplezal konec letošnjega marca in jo posvetil pokojnemu vzorniku in prijatelju **Stanetu Belaku-Šraufu**, je le še potrdil svojo vrhunskost. Z vsemi nakopičenimi znanji se je 30-letni **Vanja Furlan** iz Novega mesta v prvi polovici avgusta še s petimi kandidati za gorske vodnike znašel v Erjavčevi koči na Vršiču, kjer so tečaj vodili **Bojan Pograjc**, tajnik Združenja gorskih vodnikov Slovenije, **Bojan Pollak** in **Rado Nadvešnik**. Dne 10. avgusta zjutraj so tri naveze odšle vsaka v svojo plezalno smer, da bi vadile plezanje in utrjevale znanje, kako je treba pripraviti stojišča za varovanje soplezalcev. In tam, v Kovinarski smeri, je tega dne po 14. uri prišlo do nesreče.

NESREČA NA VAJI GORSKIH VODNIKOV

»Padel je. V ključnih zadnjih dveh lepih raztežajih, ocenjenih s peto težavnostno stopnjo. Bilo je pet metrov prečke, na koncu je bil klin. Vanja je šel še osem do deset metrov višje in takrat se je zgodilo. Padel je. Klin se mu je spulil. Bil je star klin, zabiti je bil tako hri-navsko, da je držal le nekaj centimetrov. Če bi Vanja padel naravnost, ne bi bilo tako hudo. Ker pa je še zanihal, je omahnil 20 metrov nižje. Dve uri in pol je še živel. Spustil sem se k njemu na polico. Težko je dihal. Naredil sem vse, kar sem mogel. Bila je šolska neveza gorskih vodnikov. Plezali smo tako samo zato, da se bomo učili, kako se pravilno postavljajo varovališča. Ko je Vanja omahnil, se je plezalni vrvi na skali strgal ovoj in nekaj pramenov. Ni imel sreče, čeprav je bil najboljši med nami,« je opolnoči tega nesrečnega dne povedal

Bojan Pograjc, alpinist od leta 1979, od leta 1985 gorski reševalec in od leta 1993 gorski vodnik.

Kovinarsko smer v severni steni Velike Mojstrovke (2386 m) sta septembra leta 1958 prva preplezala **Marko Butinar** in **Pavle Dimitrov**. Spodnji del smeri v 450-metrski steni sta ocenila s četrto težavnostno stopnjo, nad kotlom pa s peto. Smer je mogoče preplezati v šestih urah.

ZDRAVNIK NI MOGEL POMAGATI

Dežurnemu policistu postaje mejne policije v Kranjski Gori je oskrbnik planinske koče iz Tamarja ta dan ob 15.40 sporočil, da sta mu zakonca iz Kopra povedala, da sta iz smeri obeh Mojstrovk slišala klice na pomoč. Tako je bila sprožena akcija, pilota helikopterja **Miloša**

Kokotoviča in Rajka Zupaniča pa so prosili, naj pomagata. Polet najprej ni bil mogoč zaradi nevihte na območju letališča, ko pa sta pilota priletela na območje Vršiča, sta se Mojstrovki začeli skrivati v megli. Le z največjo težavo in dobršno mero tveganja sta oba pilota z mehanikom **Žagarjem** v treh poletih pripeljala do višine 2000 metrov gorske reševalce postaje GRS Kranjska Gora, ki jih je vodil **Aleš Robič**. Na Vršiču je ostal **Marijan Lavtižar** skupaj s še nekaterimi reševalci.

Ostali reševalci so s potrebno opremo hiteli na greben Mojstrovke in tam naredili sidrišče za spust zdravnika **dr. Janija Kokalja** in Aleša Robiča v severno steno. Sto petdeset metrov pod robom je bil Bojan Pograjc ob mrtvem prijatelju. Med plezanjem zadnjih raztežajev ju je namočila še nevihta. Okrog 21. ure sta bila zdravnik in reševalec že pri navezi. Ker Vanji niso mogli več pomagati, so na rob stene pomagali Bojanu. Vsi skupaj so po melišču okrog polnoči prišli na Vršič, zjutraj pa so nadaljevali akcijo. Ponovno sta pomagala oba pilota Letalske policijske enote s helikopterjem, da so na eno izmed skalnih polic reševalci spravili mrtvega alpinista, nato pa so ga z jeklenico električnega dvigala dvignili in pripeljali na Vršič.

Tam so se od njega sklonjenih glav poslovili tečajniki za gorske vodnike, sami izkušeni alpinisti, inštruktorji in gorski reševalci **Janez Jeglič, Alojz Novak, Tomaž Klinar, Tone Golnar, Janez Slokan** in vodstvo tečaja. Najtežje je bilo Bojanu Pograjcu, ki res ni mogel nič storiti za Vanjo. V enem od pogovorov z urednikom plezalske revije Grif je med drugim odkritosrčno dejal, da so alpinisti postali individualisti in da vsak hoče Himala-

jo čisto zase. »Ne bo se več zgodilo, da bi šli najboljši slovenski alpinisti skupaj v Himalajo. Potem je pač tako, da vsak išče svoje cilje, za kaj velikega pa preprosto nismo več sposobni. Pa tudi trendi so zdaj v alpinizmu drugačni, klasične odprave niso več moderne.«

Vanja Furlan je svojo najboljšo prvenstveno in svetovno odmevno smer v Himalaji posvetil vzorniku Stanetu Belaku-Šraufu. Usoda je hotela, da je Vanja omahnil v severni steni Velike Mojstrovke, kjer sta zadnje dni lanskega leta pod plazom omahnila tudi Stane Belak in njegova soplezalka Jasna Bratanič.

SLOVO NA NOVOMEŠKEM POKOPALIŠČU

Odličnega slovenskega alpinista so 20. avgusta pokopali na novomeškem pokopališču. **Tone Škarja**, načelnik Komisije za odprave v tuja gorstva pri Planinski zvezi Slovenije, mu je spregovoril naslednje poslovilne besede:

»Spomladi 1991 smo šli na Kangčendzengo. Bili smo velika odprava, a z Vanjo sva večino poti prehodila skupaj, sama na repu odprave. Jaz zato, da je bil ves »trop« spredaj, on zaradi fotografiranja. Bila je čarobna pot skozi gozdove, v somraku katerih so škrlatno žareli cvetovi rododendrona. Zavidal sem Vanji: gozdarstvo si je izbral - ali ga je ono izbralo - za poklic, vsake toliko pa bo pustil drevesne krošnje pod seboj in segel proti vrhovom, proti nebu. Vedno v naravi.

Alpinizem - in najbrž tudi življenje - si je zastavil na dolgi rok. Brez prehitavanja, v vsak korak je vgradil izkušnje prejšnjega: velike odprave, majhne odprave, solo vzponi, plezanje v navezi, vse to je sestavljalo njegov

namesto komentarja

KVALIFICIRANI VODNIKI

Vseh zvrsti gornišтва od planinstva do alpinizma se lahko loteva vsakdo sam. V takem primeru mora predvsem realno oceniti svoje znanje, izkušnje, opremo in psihološko pripravljenost za vse objektivne nevarnosti gorske pokrajine. Prav je, da je GRS pričela razmišljati o tem, da bo gornikom ob njihovih nesrečah svoje posredovanje preprosto zaračunavala, ko bo ob upoštevanju gornišтва kot dejavnosti s številnimi tveganji ugotovila popolnoma dokazljive subjektivne napake in predvsem alkoholiziranost, zavarovalnice pa bodo temeljito premislile, v kakšnem primeru bodo še izplačevale odškodnine.

Veliko več gornikov je takšnih, ki v gore zahajajo v okviru programov s turami, vzponi, smuki, trekingi, tečaji in šolami, ki jih organizirajo društva, klubi in PZS. To pomeni, da bi moral biti poleg vsega drugega organizator najprej kazensko, materialno in

moralno odgovoren za varnost skupin ali navez, kar zadeva izbiro gorniško kvalificiranih vodnikov in izobraževalnih kadrov.

Pa ni tako! Navkljub številnim vodnikom PZS in občasnim ali rednim poklicnim gorskim vodnikom ZGVS v PZS vodijo nemalokrat posamezniki, ki uživajo podporo predsednikov, tajnikov, predsednikov izletniških sekcij, »prijateljev« in upravnih odborov. »Iznajdljivi« gorniki ali alpinisti, alpinistični inštruktorji, ravno tako pa tudi gorski reševalci in inštruktorji GRS s svojim nazivom niso kvalificirani za nobeno zvrst vodenja!

Zakonodaja je zaenkrat na tem področju res še bolj bosa, toda zasebne tožbe za odškodnine ter moralne obsodbe bodo z našim vstopanjem v Evropo tudi pri nas slej ko prej postale nočna mora že samih vodnikov, kaj šele koga drugega.

Preden se podate v gore, gornice in gorniki, dobro še enkrat premislite, komu ste zaupali svojo varnost in upravljanje z vsemi tveganji, ki vas tam čakajo! Za vaše zdravje in velikokrat življenje gre! V primerjavi z njima je popolnoma nepomembno »lepo« število izvedenih izletov vašega društva ali kluba in zanemarljiv »prihranek« v ceni (če sploh je prihranek), ki ga za vodenje plačujete nekvalificiranim vodnikom.

Bojan Pograjc

alpinizem, vsaka sestavina je plemenitila drugo. A vendar se da izluščiti smoter, nekaj »končni cilj«, ideal, ki se je svetlil tam nekje na obzorju prihodnosti: visoke gore, težke stene, čimbolj preprost način - vse to v enem dejanju. Čistega ideala ni mogoče doseči, bližino pa. Takó je bila videti Vanjeva alpinistična pot skozi njegovo desetletje: Alpe, Kanada, Kumbakarna, Anapurna, Nova Zelandija, Siniolču, Langšiša Ri, Ama Dablam. Uspehi, izjemni uspehi, vmes tudi umiki, a tudi ti so pomenili nove izkušnje, večjo zrelost, in ne poraze. Bil je velik up slovenskega alpinizma.

Je pa še nekaj, kar ga je odlikovalo. Bil je izredno kultiviran sogovornik, po starem rečeno - lepo vzgojen. Nobeno sozvočje stališč ali mnenj ga ni spravilo v evforijo in nobeno nestrinjanje v osebno zamerljivost ali celo sovraštvo. V nasprotju s slovensko tradicijo je vedel, da je preteklost vredna le toliko, kolikor služi prihodnosti. Zato se je zlahka poslovil od napak, ko jih je prepoznal. Rekel bi, da je s seboj in z drugimi zmeraj izravnal bilanco. Kar je prevzel in obljubil, je vedno izpolnil. Zato je bil zelo cenjen tudi pri redkih podpornikih našega alpinizma.

Če so udarci usode - kot najraje poimenujemo največjo

neznanko našega bivanja - včasih predvidljivi ali vsaj razložljivi, se nam drugič zde slepi, celo polni neke čudne ironije, zlobne norčavosti. Taka je videti Vanjeva smrt. Ne v plazu Kumbakarne, ne v ledu Ama Dablam, kjer je bilo že vse na nitki, tod, v Mojstrovki, doma, na vzgojni turi, pri vseh varnostnih pravilih in sredstvih. Kdo razume? Tega ne zmoremo, ne dosežemo. Je pa dejstvo, in moramo ga sprejeti. Življenje mu je dalo v roke debelo knjigo, precej listov je na gosto popisal, a velik del je ostal prazen.

Kaj reči staršem, kaj domačim, kaj Petri? Včeraj je Vanja še bil - ga danes ni več? Mar ni vsakemu od nas, ki smo ga poznali, nekaj zapustil? Vse, kar sem bil z njim - in če je bilo tega še tako malo - živi naprej. Vse je še vedno res, vsak njegov pogled, vsak stisk roke, vsaka beseda. Celó moje življenje bi bilo nekoliko drugačno, če ga ne bi srečal. Nič, kar je, se torej ni spremenilo. Kaj je torej on šele Vam, ki je bil Vaš drugače, globlje!

Izguba je velika, neizmerna, a to, da je bil, da ste se imeli, je več od smrti, je most čez obup in samoto. Vsak od nas ima še naprej svojega Vanjo. Črte, ki jih je zarisal v stenah, so le minljiv simbol te večne resnice. «

HIMALAJA JE ZAHTEVALA ŽIVLJENJI DVEH VRHUNSKIH SLOVENSkih ALPINISTOV

PLAZ JE POGUBIL POČKARJA IN PETRIČA

MARJAN RAZTRESEN

Najvišje gore sveta so zahtevale še dve slovenski življenji: dne 4. oktobra letos sta za vedno ostala na strmih pobočjih nasproti Kumbakarne, deviškega 7468 metrov visokega himalajskega orjaka v gorski skupini Kangčendzenge, alpinista **Bojan Počkar** in **Žiga Petrič**, člana Alpinističnega odseka Železničar iz Ljubljane. Kot prva na svetu sta nameravala po še nepreplezani malone dva kilometra visoki vzhodni steni priplezati na vrh ene od najvišjih še neosvojenih gora na svetu.

POSKUS Z VANJO FURLANOM

Pot iz Katmanduja, nepalske prestolnice, proti vzhodu in k vznožju Kumbakarne ali Vzhodnega Džanuja, kot tudi imenujejo to goro, sta alpinista brez zapletov opravila skupaj z zdravnico **dr. Ando Perdan** in maloštevilnim spremstvom nosačev. Iz baznega tabora pod goro,

ki so ga postavili na nadmorski višini 5300 metrov, sta se takoj lotila aklimatizacijskih tur na goro, ki stoji nasproti Vzhodnega Džanuja in s pobočij katere je lep razgled na steno, ki sta jo nameravala preplezati na alpski način. Predvsem Počkar je to goro in to steno sicer že poznal, saj je bil leta 1992 skupaj s pokojnim **Vanjo Furlanom** v njej in je priplezal do višine nekako 7100 metrov, kar je bilo doslej največ, kar so na tej gori opravile maloštevilne odprave. Po načrtu naj bi se do 10. oktobra privadila na veliko nadmorsko višino, potem pa v enem zamahu in čim krajšem času priplezala na vrh gore, na katerem doslej še ni stal nihče. Glede na dotodanje izkušnje s te gore sta računala, da bi za plezanje na vrh potrebovala kakšnih 35 ur ali tri dni, približno enako dolgo pa za sestop, ki bi bil najverjetneje po isti smeri prek stene.

Dne 13. oktobra pa je nepalsko ministrstvo za turizem, v čigar resorju so tudi alpinistične odprave, na podlagi policijskega sporočila iz vzhodnega dela države na meji s Sikimom sporočilo, da od 4. oktobra pogrešajo oba slovenska alpinista. Isti dan, ko je sporočilo prišlo v Slovenijo, je načelnik Komisije za odprave v tuja gorstva **Tone Škarja** optimistično domneval, da ju je na pobočjih gore, na katerih sta se aklimatizirala, sicer lahko ogrozilo sneženje, vendar je dejal, da sta izkušena alpinista gotovo bivakirala in počakala, da sneženje poneha, nato pa se bosta vrnila v dolino. Ob tem je še dejal, da so mehiškega alpinista **Carlosa**

Zlati cepin za Slovence

Zlati cepin, prestižno svetovno nagrado za najboljši alpinistični dosežek letošnjega leta, ki ga podeljuje Francosko gorniško združenje in revija Montagnes Magazine, sta dobila Tomaž Humar in pokojni Vanja Furlan za letošnje spomladansko plezanje po prvenstveni smeri na lepo himalajsko goro Ama Dablam. To je za slovenske alpiniste že drugo tako priznanje - prvi zlati cepin sta leta 1991 dobila Marko Prezelj in Andrej Štremfelj.